

دکتر مریم باریک‌بین

پیش دبستانی در جنگل درس‌هایی از طبیعت

ایده اصلی کودکان جنگلی این است که به کودکان فرصت داده شود تا فارغ از بازی‌های ویدیویی، رایانه‌ای، ورزش‌ها و بازی‌های سازمان یافته و تنظیم شده از پیش، در فضای آزاد و باز مشغول شوند و اوقاتی از روز را به غلتیدن در گل و لای و چاله‌چوله‌ها، جست‌وجوی دانه و میوه گیاهان مثل میوه کاج و بلوط و آشیانه پرندگان بپردازند یا با استفاده از قلاب‌های چوبی ماهی‌گیری کنند.

طرفداران این نوع آموزش معتقدند که عشق و محبت و دوستی با طبیعت در کودکان از این راه پایه می‌گیرد که در نهایت هدایتگر آینده و باعث رشدشان خواهد بود و نیز در آنها اعتماد به نفسی به وجود می‌آورد که از راه شناخت طبیعت پیرامونشان حاصل می‌شود.

محققان دانشگاه کلرادو و دنور نیز نشان داده‌اند که افزایش زمان حضور کودکان در فضای باز، جنگل یا در دل طبیعت می‌تواند تعادل کودک، تلاش و جدیت، تسلط و برتری و مهارت دستی و ادراک عمیق او را افزایش دهد. بعضی از این پیش‌دبستانی‌ها در روزهای جمعه و به صورت یک روز تمام از صبح تا بعد از ظهر برگزار می‌شود. در آنجا یک سر معلم (مربی) با دستیار و یکی از والدین داوطلب به صورت چرخشی انتخاب می‌شوند و کار نظارت بر بازی‌ها، فعالیت‌های اکتشافی و کنجکاوی‌های کودکان را به عهده می‌گیرند. برای حفظ امنیت کودکان و شادی و یادگیری راحت‌تر آنان نسبت کودکان به بزرگسالان چهار به یک است. یعنی هر چهار کودک را یک بزرگسال همراهی می‌کند.

معمولاً غذایی ساده برای کودکان هنگام حضور در جنگل و فضای بیرون تدارک دیده می‌شود که شامل ساندویچ‌های سالم، آب‌میوه و بیسکویت و نان‌های مغذی است.

چینش و سازماندهی این محل‌ها نیز ساده و بی‌آلایش است. در این جا صندلی و میزی وجود ندارد و به جای صندلی و میزها، کودکان چهار و پنج ساله از صبح مقداری شاخ و برگ، خار و خاشاک از جنگل جمع‌آوری می‌کنند و برای خود پناهگاه، لانه و آشیانه‌ای درست می‌کنند تا بتوانند خوراک میان‌روشان را با آرامش در آنجا میل کنند. گاه از ظروف یک بار مصرف و بازیافتی، لانه‌ای برای پرندگان و بین شاخه‌ها و تنه‌های

اشاره

- آیا می‌دانید می‌شود برای کودکان در سبزه‌زار و جنگل و باغ و بیابان هم مراکز پیش دبستان به راه انداخت؟
 - این مراکز چه هدف‌هایی را دنبال می‌کنند؟
 - کودکان در این مراکز به چه کارهایی مشغول می‌شوند؟
- ...

کلیدواژه‌ها: طبیعت، جنگل، والدورف، کودکان جنگلی.

یکی از مشهورترین مدل‌های کودکان در سردترین و کم آفتاب‌ترین کشورها مانند آلمان، نروژ و دانمارک رواج دارد. نام این مراکز «پیش دبستان در جنگل»^۱ است.

در این گونه مراکز با وجود تغییرات جوی و فصلی، کودکان متجاوز از چهار ساعت از اوقات روز را در فضای آزاد و خارج از مراکز آموزشی می‌گذرانند. البته چنین کودکانی در جزیره واشون نزدیک سیاتل و در کلرادو، نیویورک و کارولینای شمالی نیز وجود دارند.

این کودکان جنگلی در همه‌جا از

رویکرد آموزشی و یادگیری والدورف^۲

و دیدگاه‌ها و آموزه‌های اشتاینر^۳

پیروی می‌کند.

جست‌وجو، بحث و مکاشفه راه و روش یادگیری کودکان در کودکان‌های جنگلی است

درختان سرسبز درست می‌کنند. تغییرات جوی، باد و باران نیز در برنامه‌های پایه این نوع از کودکان‌ها تأثیر زیادی نمی‌گذارد و در این اوقات نیز کودکان به مشاهده کرم‌ها و چگونگی فعالیت‌های حیوانات، حشرات و پرندگان کوچک می‌پردازند و فعالیت‌های کوچک اکتشافی خود را انجام می‌دهند.

والدین راضی این کودکان می‌گویند: «وقتی برای تحویل گرفتن کودکان می‌رویم، اگرچه ممکن است خیس و گلی باشند اما اطمینان داریم که روزی سرشار از شادی، یادگیری و آرامش و بازی داشته‌اند و در حقیقت با بازی و تفریح اوقات خود را سپری کرده‌اند.»

جست‌وجو، بحث و مکاشفه راه و روش یادگیری کودکان در این کودکان‌های جنگلی است. اغلب، صبح‌ها کودکان به دیدن و سَرک کشیدن در بین گیاهان، درختان و شاخ و برگ‌ها، کند و کاو زمین، دیدن لانه مورچه‌ها، حرکت کرم‌ها و حشرات و اردک‌ها و دیگر حیوانات مشغولند، گاه تخم شکسته پرنده‌گان و حتی گاهی برگ درختی غیرمعمول دنیایی از پژوهش و سؤال و فرضیه را به ذهنشان می‌آورد. از آنجا که در همه فصول این فرایند ادامه دارد، یادگیری کودکان و درس‌هایی که از طریق طبیعت می‌آموزند، می‌تواند ماه‌ها استمرار یابد به طوری که برای مثال شاهد رشد دانه‌هایی که کاشته‌اند می‌شوند و سبزی‌هایی را که پرورش داده‌اند، می‌چینند و می‌توانند شاهد خشک شدن و شکوفا شدن آنها در ماه‌های بعدی باشند.

فعالیت‌های هنری و حتی خواندن، آموزش اعداد، علوم و بحث‌های اجتماعی و محیطی نیز در میان فعالیت‌ها حضور دارد و کودکان به طور کاملاً غیررسمی و محیطی بدون تشنج و رسمیت و با فراغ بال یاد می‌گیرند. به گفته والدین این کودکان، چنین فضایی فرصت‌های شگفت‌انگیزی برای یادگیری کودکانشان فراهم می‌آورد تا اطلاعات خود را از طریق همه حواس و به طور طبیعی کسب کنند و در نهایت احساس پیوند عمیقی با ما در طبیعت پیدا می‌کنند و می‌توانند آنچه را به این طریق یاد گرفته‌اند در طول عمر خود پاسداری کنند.

پی‌نوشت

1. Preschool in the woods
2. waldorf
3. Rudolf steiner